

ПРОТИДІЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Зоя ЗАГИНЕЙ

начальник відділу науково-методичного забезпечення
прокурорської діяльності у сфері запобігання
та протидії корупції

Науково-дослідного інституту
Національної академії прокуратури України,
доктор юридичних наук, доцент
trostuk@ukr.net

УДК 343.2/7

КВАЗІКРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ТА КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

На виконання міжнародних зобов'язань в Україні було прийнято низку нормативних актів, що стосувалися можливості відповідальності юридичних осіб. Так, 11 червня 2009 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень» [1], який згодом втратив чинність на підставі Закону України від 21 грудня 2010 року № 2808-VI [2]. У травні 2013 року у структуру Загальної частини Кримінального кодексу України (КК України) включено розділ XIV-1 «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб» [3], який було змінено Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 року [4]. Зміни було внесено і в Кримінальний процесуальний кодекс України (КПК України) [5]. Однак на відміну від КК України у цьому Кодексі відсутня самостійна структурна частина, в якій сконцентровані норми про процедуру застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру.

Незважаючи на нормативне забезпечення цього міждисциплінарного інституту, застосу-

вання відповідних норм просувається досить повільно, що обумовлено різними чинниками, зокрема – вадами нормативної регламентації матеріальних та процесуальних підстав застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру.

У кримінально-правовій та кримінальній процесуальній літературі проблема застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру також є новою. Її дослідженням займалися такі науковці, як Є.Ю. Антонова, А.С. Беніцький, В.К. Гришук, О.О. Дудоров, С.Г. Дьомін, К.П. Задоя, О.О. Книженко, О.О. Комоско, В.М. Куц, О.О. Михайлов, А.В. Наумов, А.С. Нерсисян, О.Ф. Пасека, А.В. Савченко, І.В. Ситковський, В.С. Сотніченко, В.О. Туляков, М.І. Хавронюк, Г.З. Яремко, А.М. Ященко, та інші. Однак здебільшого вчені зосереджують свою увагу на концептуальних засадах запровадження заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб, оминувши увагою проблему кримінально-правових та кримінальних процесуальних аспектів квазікримінальної відповідальності юридичних осіб.

Мета цієї статті – проаналізувати кримінально-правові та кримінальні процесуальні

аспекти квазікримінальної відповідальності юридичних осіб за законодавством України.

Зазначимо, що рекомендацію про встановлення юридичної відповідальності щодо юридичних осіб містять багато міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Це, наприклад, Конвенція Організації Об'єднаних Націй (ООН) проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 року [6], Конвенція ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 року [7], Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 27 січня 1999 року [8], Конвенція Ради Європи (РЄ) про запобігання тероризму [9], Конвенція РЄ про кіберзлочинність від 23 листопада 2001 року [10], Конвенція РЄ про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму від 16 травня 2005 року [11], Конвенція Організації економічної співпраці та розвитку про боротьбу з підкупом посадових осіб іноземних держав при проведенні міжнародних ділових операцій від 21 листопада 1997 року [12], Факультативний протокол до Конвенції ООН про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії від 1 січня 2000 року [13], Конвенція РЄ про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства від 25 жовтня 2007 року [14], Конвенція РЄ про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я від 28 жовтня 2011 року [15].

Жодна із зазначених вище конвенцій не зобов'язує держав-учасниць встановлювати той чи інший вид юридичної відповідальності для юридичних осіб. Зазвичай у тексті документа міститься фраза, що відповідальність юридичних осіб може бути кримінальною, цивільною або адміністративною [6; 7; 9; 10; 13; 15]. Окрім того, у кожному із наведених міжнародних актів наголошується, що вибір виду відповідальності юридичних осіб повинен здійснюватися з урахуванням правових принципів держави-учасниці.

Міжнародні експерти виділяють чотири системи відповідальності юридичних осіб: кримінальну, квазікримінальну, адміністративну карну за вчинення кримінальних злочинів, адміністративну карну за вчинен-

ня адміністративних правопорушень. При цьому найбільш оптимальними системами відповідальності юридичних осіб ці експерти визнають кримінальну чи квазікримінальну відповідальність [16, с. 11, 13]. Кримінальна відповідальність передбачена, зокрема, у законодавстві Австрії, Бельгії, Голландії, Грузії, Данії, Естонії, Ізраїлю, Іспанії, Литви, Молдови, Португалії, Румунії, Угорщини, Франції, Чехії, Швейцарії, а квазікримінальна – у кримінальному законодавстві Азербайджану, Латвії, Мексики, Польщі, Словаччини, Швеції тощо.

Квазікримінальна відповідальність юридичних осіб передбачена й у КК України. У науковій літературі відповідне поняття використовується у контексті застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру [17, с. 388]. Науковці зазначають, що ці заходи не є кримінальною відповідальністю, тому що не можуть усвідомлюватися суб'єктами, до яких їх застосовують, через брак у останніх свідомості, а отже, здатності зрозуміти сенс таких засобів [18, с. 53–55]. А.М. Яценко зауважує, що «юридичні особи не є суб'єктом кримінальної відповідальності, очевидно, що у такому разі юридична особа є суб'єктом кримінально-правового впливу. Інакше кажучи, до юридичної особи застосовується не кримінальна відповідальність у вигляді покарання, а державне реагування у вигляді заходів кримінально-правового характеру» [19, с. 217]. Такі заходи можна умовно назвати *квазіпокаранням*. Значення першої частини слова, «квазі», відповідає прикметникам «несправжній», «уявний» [20, с. 531].

Квазікримінальна відповідальність юридичних осіб за законодавством України, на нашу думку, виявляється у наступному.

По-перше, застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру можливе лише у випадку вчинення злочину її уповноваженою особою. Таким чином, підстава кримінальної відповідальності наявна лише у діянні фізичної особи – уповноваженої особи юридичної особи (уповноваженої особи). Що стосується самої юридичної особи, то, як вдало зазначає О.О. Дудоров, проблема її кримінальної відповідальності не узгоджується з принципами криміналь-

ного права. Окрім того, інші елементи складу злочину (об'єктивна та суб'єктивна сторони) не мають юридичного змісту, якщо застосовувати їх до юридичної особи [21]. Очевидно, що запровадження у кримінальне законодавство України квазікримінальної відповідальності юридичних осіб було спрямоване на гармонізацію принципів кримінального права України з можливістю застосування щодо них заходів кримінально-правового характеру. Проте вести мову про підставу кримінальної відповідальності слід лише у контексті відповідальності уповноваженої особи. *Щодо юридичної особи слід уживати не підстави кримінальної відповідальності, а підстави застосування заходів кримінально-правового характеру, як слушно передбачено у ст. 96-3 КК України.*

По-друге, злочин, що вчинений уповноваженою особою, повинен мати певний зв'язок з юридичною особою, а не бути вчинений у приватних інтересах. Таке положення виявляється у формулюванні законодавцем України критеріїв відповідного зв'язку: вчинення уповноваженою особою злочину *від імені та в інтересах* юридичної особи (п.п. 1, 4 ч. 1 ст. 96-3 КК України), злочину *від імені* юридичної особи (п. 3 ч. 1 ст. 96-3 КК України). Окрім того, підстава застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру, передбачена у п. 2 ч. 1 ст. 96-3 КК України, вказує на зв'язок між неналежним наглядом в юридичній особі («незабезпечення виконання покладених на її уповноважену особу законом або установчими документами юридичної особи обов'язків щодо вжиття заходів із запобігання корупції») та вчиненням злочину (очевидно, корупційного) («що призвело до вчинення будь-якого із злочинів, передбачених у ст.ст. 209 і 306, ч.ч. 1 і 2 ст. 368-3, ч.ч. 1, 2 ст. 368-4, ст.ст. 369 і 369-2 цього Кодексу»). У примітці 2 ст. 96-3 КК України міститься дефініція поняття «*вчинення злочину в інтересах юридичної особи*» – «якщо вони призвели до отримання нею неправомірної вигоди або створили умови для отримання такої вигоди, або були спрямовані на ухилення від передбаченої законом відповідальності». Як зазначається у науковій літературі, поняття діяння, вчиненого уповноваженою особою «в інтересах» юридичної особи, охоплює

два елементи: суб'єктивний (наявність вини в діях фізичної особи, що діяла в інтересах особи юридичної); другий – об'єктивний (безпосереднє отримання чи можливість отримання юридичною особою певної користі) [22, с. 330]. Однак законодавець України дещо ширше розуміє такий вираз, як «вчинення злочину в інтересах юридичної особи», включивши у зміст відповідного поняття вчинення уповноваженою особою діяння, спрямованого на ухилення від передбаченої законом відповідальності. Окрім того, було б доцільніше закріпити у КК України й визначення такого критерію, як вчинення злочину від імені юридичної особи.

По-третє, можливість звільнення юридичних осіб від застосування заходів кримінально-правового характеру (ст. 96-5 КК України) залежить від темпоральності злочинної поведінки уповноваженої особи. Так, перебіг строків давності застосування заходів кримінально-правового характеру (ч. 1) починається з дня вчинення її уповноваженою особою будь-якого злочину, визначеного законодавцем як підставу застосування таких заходів. До того ж зупинення та переривання ходу строків давності застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру залежать від подальшої поведінки уповноваженої особи. Згідно з ч. 3 ст. 96-5 КК України перебіг давності застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру переривається, якщо до закінчення передбачених у ч.ч. 1, 2 цієї статті строків її уповноважена особа повторно вчинила будь-який злочин, зазначений у ст. 96-3 цього Кодексу.

По-четверте, заходи кримінально-правового характеру, що можуть застосовуватися щодо юридичної особи, за своїм характером є *адміністративними*. Незважаючи на збіг у найменуванні окремих заходів із кримінальними покараннями (штраф, конфіскація майна), вони за своєю природою належать до адміністративних стягнень щодо юридичних осіб. Назва «заходи кримінально-правового характеру» вказує на взаємозв'язок між злочинною поведінкою уповноваженої особи та застосуванням відповідних заходів щодо юридичної особи, що й зумовило розміщення цих норм у КК України. Інша річ,

що законодавець не зміг належно систематизувати адміністративні заходи, які застосовуються до юридичних осіб, та передбачив їх у різноманітних законах (наприклад, у законах України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудування» від 14 жовтня 1994 року № 208/94-ВР [23], «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними» від 18 листопада 1997 року № 637/97-ВР [24]).

По-н'яте, під час застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру враховуються обставини злочину, вчиненого уповноваженою особою (загальні правила їх застосування). Згідно із ст. 96-10 КК України при застосуванні до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру судом ураховуються ступінь тяжкості вчиненого її уповноваженою особою злочину, ступінь здійснення злочинного наміру, розмір завданої шкоди, характер та розмір неправомірної вигоди, яка отримана або могла бути отримана юридичною особою, вжиті юридичною особою заходи для запобігання злочину. Таким чином, у цій статті визначаються загальні засади (правила) застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. Як бачимо, більшість із них стосуються злочину, вчиненого уповноваженою особою, злочинна поведінка якої є підставою для вибору щодо юридичної особи виду та розміру (у випадку застосування штрафу) заходу кримінально-правового характеру.

По-шосте, між реагуванням держави на вчинення злочину уповноваженою особою та реагуванням стосовно юридичної особи існує процесуальна залежність. Про це свідчить загальний порядок розміщення норм, яким передбачено процедуру застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. На відміну від інших випадків застосування до особи заходів кримінально-правового характеру, що виділені законодавцем в окремих структурних частинах КПК України, норми про процедуру застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру «розкидані» по статтях цього Кодексу, якими передбачено кримінальне провадження щодо фізич-

ної особи. Це, на нашу думку, свідчить про те, що можливість застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру залежить від успішності кримінального провадження щодо фізичної особи (уповноваженої особи), яка вчинила злочин від імені та (або) в інтересах юридичної особи.

Процесуальна залежність, про яку йдеться вище, відображена, зокрема, у таких положеннях КПК України:

– *одночасність провадження* щодо застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру та відповідного кримінального провадження, в якому фізичній особі повідомлено про підозру (ч. 8 ст. 214 КПК України). На нашу думку, одночасність провадження означає наявність єдиного провадження щодо уповноваженої особи про притягнення її до кримінальної відповідальності та юридичної особи про застосування до неї заходів кримінально-правового характеру. Відповідно до Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генеральної прокуратури України від 6 квітня 2016 року № 139, до цього Реєстру вносяться відомості про юридичну особу, щодо якої можуть застосовуватися заходи кримінально-правового характеру (п. 1 розділу 2), унесення відомостей до Реєстру здійснюється з дотриманням строків, визначених КПК України та цим Положенням про юридичну особу, щодо якої можуть застосовуватися заходи кримінально-правового характеру, – невідкладно після вручення особі повідомлення про підозру у вчиненні від імені та в інтересах такої юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених ст.ст. 109, 110, 113, 146, 147, 160, 209, 260, 262, 306, 369, 369-2, 436, 437, 438, 442, 444, 447, ч.ч. 1, 2 ст. 368-2, ч.ч. 1, 2 ст. 368-4 КК України, або від імені такої юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених ст.ст. 258–258-2 КК України (п. 1 розділу 3), а до витягу з Реєстру включаються інформація про найменування, код Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, юридична адреса, розрахунковий рахунок, місце та дата державної реєстрації юридичної особи, щодо якої здійснюється

кримінальне провадження, а також анкетні дані її представника (п. 3 розділу 4) [25]. Таким чином, у цьому Положенні передбачено технічну можливість унесення відповідних відомостей про реєстрацію кримінального правопорушення (провадження), вчиненого уповноваженою особою від імені та (або) в інтересах юридичної особи;

– *можливість закриття провадження* щодо юридичної особи у разі закриття кримінального провадження чи ухвалення виправдувального вироку щодо уповноваженої особи юридичної особи (ч. 3 ст. 284 КПК України);

– визнання стороною кримінального провадження представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження (п. 25 ч. 1 ст. 3 КПК України).

Проте у цьому Кодексі не закріплено порядок залучення представника юридичної особи, зокрема строки та обов'язок юридичної особи визначити свого представника, жодним чином не обмежено кількість представників, що можуть одночасно брати участь у кримінальному провадженні, не передбачено право слідчого та прокурора звернутися до слідчого судді для залучення такого представника. Вказане може бути використано для затягування чи протидії розслідуванню злочинам, оскільки представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, наділений повноваженнями збирати докази, у тому числі шляхом ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій (ст. 93 КПК України), ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому ст. 221 цього Кодексу, та вимагати відкриття матеріалів згідно із ст. 290 цього Кодексу, оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора у випадках, передбачених ч. 1 ст. 303 КПК України. Представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, також є повноцінним учасником судового провадження. Зокрема, за його участю відбуваються підготовче судові засідання (ч. 2 ст. 314 КПК України), судовий розгляд (ч. 3 ст. 326 КПК України), він виступає в судових дебатах (ч. 1 ст. 364 КПК України), наділений правом на апеляційне (ч. 1 ст. 393 КПК

України) та касаційне оскарження (ч. 1 ст. 425 КПК України). Тобто здійснення кримінального провадження без участі представника юридичної особи слід розглядати як істотне порушення прав останньої;

– *передбачення в обвинувальному акті щодо фізичної особи підстави застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру* та визначення додатком до обвинувального акта довідки про юридичну особу, щодо якої здійснюється провадження, із зазначенням найменування юридичної особи, її юридичної адреси, розрахункового рахунка, ідентифікаційного коду, дати та місця державної реєстрації (п. 7-1 ч. 2, п. 5 ч. 4 ст. 291 КПК України);

– *включення до змісту вироку відомостей про сторони кримінального провадження та інших учасників судового провадження* (згідно з п. 25 ч. 1 ст. 3 КПК України стороною кримінального провадження є представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження) – у *вступній частині вироку*, мотивів ухвалення інших рішень із питань, які вирішуються судом при ухваленні вироку, та положень закону, якими керувався суд, у разі визнання особи виправданою чи винуватою (відповідно до п. 7-1 ч. 1 ст. 368 КПК України суд при ухваленні вироку вирішує питання, чи є підстави для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру) – у *мотивувальній частині вироку*, рішення про закриття провадження щодо юридичної особи у разі визнання особи виправданою, рішення про застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру у разі визнання особи винуватою – у *резолютивній частині вироку* (п. 6 ч. 2, п.п. 1, 2 ч. 3, п. 1 ч. 4 ст. 374 КПК України);

– *закріплення положення про недопущення укладення угоди* про примирення у кримінальному провадженні щодо уповноваженої особи юридичної особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, у зв'язку з яким здійснюється провадження щодо юридичної особи, а також недопущення укладення угоди про визнання винуватості у такому разі, крім випадків надання всіма потерпілими письмової згоди прокурору на укладення ними угоди (ч.ч. 3, 4 ст. 469 КПК України).

Таким чином, у кримінальному та кримінальному процесуальному законодавстві України передбачено квазікримінальну відповідальність юридичних осіб, яка істотно відрізняється від кримінальної відповідальності фізичних осіб, що дає підстави зробити висновок про виконання Україною міжнародних зобов'язань у цій частині та

гармонізацію національного законодавства з відповідними стандартами. Запропоновані наукові висновки можуть бути використані для подальшого пошуку шляхів належного застосування кримінально-правових та кримінальних процесуальних норм про застосування щодо юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру.

Список використаних джерел:

1. Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень: Закон України від 11 червня 2009 року № 1507-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1507-17>
2. Про визнання такими, що втратили чинність, деяких законів України щодо запобігання та протидії корупції: Закон України від 21 грудня 2010 року № 2808-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2808-17>
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб: Закон України від 23 травня 2013 року № 314-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/314-18/para6#n6>
4. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15 квітня 2014 року № 1207-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1207-18/page>
5. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
6. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності: міжнародний документ від 15 листопада 2000 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_789
7. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: міжнародний документ від 31 жовтня 2003 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_c16/print1490177579980866
8. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією: міжнародний документ від 27 січня 1999 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_101
9. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму: міжнародний документ від 16 травня 2005 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_712
10. Конвенція Ради Європи про кіберзлочинність: міжнародний документ від 21 листопада 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_575
11. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму: міжнародний документ від 16 травня 2005 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_948
12. Конвенція Організації економічної співпраці та розвитку про боротьбу з підкупом посадових осіб іноземних держав при проведенні міжнародних ділових операцій: міжнародний документ від 21 листопада 1997 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_154
13. Факультативний протокол до Конвенції Організації Об'єднаних Націй про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії: міжнародний документ від 1 січня 2000 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_160
14. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства: міжнародний документ від 25 жовтня 2007 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_927
15. Конвенція Ради Європи про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я: міжнародний документ від 28 жовтня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_a91
16. Ответственность юридических лиц за коррупцию в странах Восточной Европы и Центральной Азии. – ОЭСР, 2011. – 95 с.

17. Дудоров О.О. Кримінальне право: навч. посіб. / О.О. Дудоров, М.І. Хавронюк; за заг. ред. М.І. Хавронюка. – К.: Ваіте, 2014. – 944 с.

18. Куц В.М. Від дихотомії «злочин – покарання» до кримінального правопорушення та кримінально-правових засобів реагування / В.М. Куц // Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 15–16 листопада 2013 року): у 2 ч. – Львів: Західноукраїнська організація «Центр правових ініціатив», 2013. – Ч. 1. – С. 53–55.

19. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.

20. Яценко А.М. Деякі міркування щодо форм реалізації кримінальної відповідальності та інших заходів кримінально-правового характеру / А.М. Яценко // Вісник кримінологічної асоціації України. – 2015. – № 1(9). – С. 212–223.

21. Дудоров О. Проблема юридичної особи як суб'єкта злочину та її вирішення у проектах КК України / О. Дудоров // Вісник Академії правових наук України. – Х.: Право, 1999. – Вип. № 2(17). – С. 133–141.

22. Пасека О.Ф. Кримінальна відповідальність юридичних осіб у Франції: розвиток концепції та сучасний стан / О.Ф. Пасека // Науковий вісник Ужгородського нац. ун-ту. Серія: Право. – 2008. – Вип. 11. – С. 328–333.

23. Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудування: Закон України від 14 жовтня 1994 року № 208/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/208/94-%D0%B2%D1%80>

24. Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними від 18 листопада 1997 року № 637/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/637/97-%D0%B2%D1%80>

25. Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань: затв. наказом Генеральної прокуратури України від 6 квітня 2016 року № 139 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0680-16>

Зоя ЗАГИНЕЙ

КВАЗИКРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ТА КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Досліджено особливості квазікримінальної відповідальності юридичних осіб за законодавством України. Охарактеризовано можливість застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру у випадку вчинення злочину її уповноваженою особою; наявність зв'язку між злочином, що вчинений уповноваженою особою, та юридичною особою; врахування під час застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру обставин злочину, вчиненого уповноваженою особою; залежність між звільненням юридичних осіб від застосування заходів кримінально-правового характеру та темпоральністю злочинної поведінки уповноваженої особи; процесуальну залежність між реагуванням держави на вчинення злочину фізичною особою (уповноваженою особою) та реагуванням держави щодо юридичної особи.

Ключові слова: квазікримінальна відповідальність; юридична особа; захід кримінально-правового характеру; уповноважена особа; вчинення злочину в інтересах юридичної особи; вчинення злочину від імені юридичної особи; звільнення від застосування заходів; повідомлення про підозру; кримінальне провадження.

КВАЗИУГОЛОВНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЮРИДИЧЕСКИХ ЛИЦ ПО УГОЛОВНОМУ И УГОЛОВНОМУ ПРОЦЕССУАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ УКРАИНЫ

Исследованы особенности квазиуголовной ответственности юридических лиц по законодательству Украины. Охарактеризованы возможность применения к юридическому лицу мер уголовно-правового характера в случае совершения преступления ее уполномоченным лицом; наличие связи между преступлением, совершенным уполномоченным лицом, и юридическим лицом; учет при применении к юридическим лицам мер уголовно-правового характера обстоятельств преступления, совершенного уполномоченным лицом; зависимость между освобождением юридических лиц от применения мер уголовно-правового характера и темпоральностью преступного поведения уполномоченного лица; процессуальная зависимость между реагированием государства на совершение преступления физическим лицом (уполномоченным лицом) и реагированием государства в отношении юридического лица.

Ключевые слова: квазиуголовная ответственность; юридическое лицо; мера уголовно-правового характера; уполномоченное лицо; совершение преступления в интересах юридического лица; совершение преступления от имени юридического лица; освобождение от применения мер; сообщение о подозрении; уголовное производство.

Zoya ZAGINEY

QUASI-CRIMINAL RESPONSIBILITY OF LEGAL PERSONS ON CRIMINAL AND CRIMINAL PROCEDURAL LEGISLATION OF UKRAINE

The peculiarities of quasi-criminal liability of legal entities under the legislation of Ukraine are investigated. The possibility of applying criminal law measures to legal entities in case of commission of a crime by its authorized person is characterized; the existence of a link between a crime committed by an authorized person and a legal entity; accounting when applying to criminal entities the measures of a criminal-legal nature of the circumstances of a crime committed by an authorized person; the relationship between the release of legal entities from the application of criminal law measures and the temporality of the criminal conduct of the authorized person; procedural dependence between the reaction of the state to the commission of a crime by an individual (authorized person) and the state's response to a legal entity.

Keywords: quasi-criminal responsibility; entity; a measure of a criminal nature; authorized person; commission of a crime in the interests of a legal entity; commission of a crime on behalf of a legal entity; exemption from the application of measures; suspicion report; criminal proceedings.

